

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

35. An sit licitum sine peccato scandali consulere minus, malum ei, qui paratus non erat illud efficere? Ex p. 51. tr. 7. r. 18.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Sup. hoc ne-
rato signat
in Resoluci-
onibus not.
gratificat.

inculpam, non est absolute homicidium, quamvis sit physice, id est hominis necatio. Et ideo nostram sententiam tenet Hurtado *vbi supra*, Peregrinus de *Duello quest. 3. num. 1. ver. quarto, & num. 6. ver. quartum*. Emmanuel Sa *verb. infamare & fama numer. 4.* Aragonius in 2. 2. *D. Thoma quest. 70. art. 3. concl. 3.* Pitigianus in *pract. Crimin. Cav. in tercio substantiali iudicio cap. 4.* Sotus de *iusiuria lib. 5. quest. 9. artic. 3.* Valentia *tom. 3. disp. 5. quest. 16. punct. 3.* Sayrus in *Clavis Regia lib. 12. cap. 4. num. 12. 13. & 14.* Felinus in *cap. dilecti num. 10. de except.* Bartol. in *l. qua omnia, num. 1. ff. de procurat.* vbi sic ait. Nota quod ei, qui dicit te commississe aliquod crimen, licite potest dicere, *Tu Mentiris*, licet enim retorquere in alium: ita ille; cui adde Farinacium in *pract. crimin. part. 2. tit. de homicidio, quest. 125. part. 7. §. 4. num. 526.* vbi docet quod datur mentita in casu licito ad propulsionem illatae iniuriae. Hanc sententiam Hurtadus limitat, quando verbis minus asperis potest iniuria illata depelli, tunc enim non est licitum respondere iniuriato, *Mentiris*, sed inibi asserit, quod hoc in praxi moraliter non potest euenire: contumeliosus enim difficillime speratur se cohibiturum, sed periturum in contumelia semel dicta, aut alias aggressurum.

3. Restat modò respondere ad argumenta illius Theologi. Ad illud igitur, quod aiebat in tali casu, dicendum esse, verbi gratia; Ego non sum Sodomita; Hoc non est verum, Respondeo quod ista simplices negationes sunt velatae mentitae; sed cum iniuria illata sit clara & aperta, vt es Sodomita, cur non licitum erit iniuriato asserere defensionem apertam, quaerita est in hoc verbo *Mentiris*. Adde quod ex istis verbis minus asperis nescio an iniuria depellatur, & sperari possit iniuriantem se cohibiturum.

4. Ad secundum, quod dicebatur verbum *Mentiris*, ex natura sua esse offensiuum, patet responsio ex his quae obseruauimus supra, adducendo rationes pro nostra sententia.

5. Ad tertium, quod haec potius est vindicta, quam defensio, prorsus negandum est: nam iniuriatus eodem tempore, quod accipit iniuriam à contumelioso, statim ei respondet, *Mentiris*: ergo non infert ei iniuriam, sed à sibi illata se defendit: hoc enim verbum *Mentiris* in isto casu non est proprie iniuria, sed repulatio iniuriae, & defensio, cum proferatur eodem tempore, quo ille iniuria est affectus.

6. Ad quartum, respondeo optimum esse sequi exemplum Christi, & eius consilia: sed inde non videtur consequi esse praecipuum, quod est perfectionis exemplum.

RESOLVTO XXXIV.

An licitum sit suadere minus malum ad evitandum maius?

Et an hoc intelligatur in volente adulterium committere, & suadere, vt cum tertia persona fornicetur?

Et volenti furari Petro 100. aureos, consulere v.g. vt furetur 50. Paulo?

Et an quis possit suadere furi volenti furari Petro 100. & simul 50. Paulo; vt furetur 50. Paulo? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Res. 37.

Sup. hoc in
Res. seq. & in
tom. 5. tr. 6.
Res. 45. si-
gnaret ad
medium, à

§. 1. Negatiue respondent Valentia *tom. 3. disp. 5. quest. 21. punct. 4.* Emmanuel Sa *ver. peccatum, num. 8.* Caiet. in 2. 2. *quest. 78. art. 4. notab. 3.* Azorius *tom. 2. lib. 12. cap. 16. quest. 8.* Couar. in 4. *decret. part. 1. cap. 4. num. vlt.* Gabriel. in 4. *dist. 16.*

quest. 11. artic. 3. dub. 14. & alij. Et ratio est, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona, & sic non licet asserere prauum medium, ad obtinendum bonum finem; & nec licet furari, vt des electum molynam, &c. Sed quando suades facere minus peccatum, inducis hominem quantum in te est, hic, & nunc in peccatum. Ergo. Ad id verò, quod allertur, quod ex duobus malis minus est eligendum, respondent id locum non habere in peccatis, quae voluntarie, ac liberè acceptantur, sed in his tantum malis, quorum vnum sustinendi necessitas incumbit. Haec Doctores citati probabiliter.

2. Sed magis probabiliter contrarium iudicandum esse puto, & ita docent Syluius in 2. 2. *D. Thoma, quest. 43. art. 4. queritur 2. conclus. 3.* Rebellius *part. 1. lib. 1. quest. 14. sect. 7. num. 54.* Becanus in 2. 2. *cap. 27. quest. 4. num. 2.* Valquez *opus. de scandalo, art. 1. dub. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 11. num. 15.* Molina *tom. 2. disp. 335.* Medina in *part. 2. quest. 76. art. 4.* Sotus de *inst. lib. 6. quest. 1. art. 4.* Molfesius in *summ. tom. 1. tract. 8. cap. 11. numer. 6.* Nauarr. *cap. 14. num. 40.* Syluester. *ver. vsura 7. quest. 1.* Angelus *ver. vsura 2. quest. 2.* & alij, praeterquam nouissime Barbosa in *collecl. tom. 4. part. 1. decret. cap. duo mala, dist. 13. num. 11.* Dicendum est igitur, quod si quis omnino decreuit facere magnum peccatum, licet ei suadere minus, quia tale confitium non fertur absolute in malum, sed in bonum, licet euitationem maioris mali, & non simpliciter in electionem mali, quod minus est, sed in electionem eius potius, quamuis, cui consulit, eligat maius. Vnde consulens non dicit ei absolute, Fac hoc malum, neque fac istud; sed conditionaliter, si omnino decreuisti malum facere, potius elige minus; quasi diceret, facit tibi facere minus, & abstinere à maiori.

3. Ex his apparet quod si viderem Petrum velle, & certò statuisse adulterium committere, & non possem aliter ab hoc proposito illum reuocare, nisi licendo fornicationem loco adulterij, tunc licitum esse suadere fornicationem; non quatenus ipsa peccatum est, sed quatenus impedit peccatum adulterij, quod aliàs sequutum fuisset.

4. Sed haec omnia limitanda sunt, vt tali susceptione nullum damnum, seu corporale seu spirituale tertiae personae inferatur; vt v. g. volenti adulterium committere, suadere non licet, vt cum tertia persona fornicetur, & volenti à Petro furari 100. aureos, suadere, vt furetur 50. à Paulo. Ita Layman in *Theolog. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 7.* Secus autem, vt aduertit Malderus in 2. 2. *tract. 4. cap. 2. dub. 3.* si fur simul rem Petri, quae valeat centum, & rem Pauli, quae valeat solum quinquaginta, ceterò sit ablaturus alteram; sed dubitare, vtrum auferre velit, si tu impedire eum nequeas aliter, potest sine obligatione restitutionis suadere, vt potius rem Pauli auferat, (si modò eam auferendam cogitabat cum re Petri,) suadere, inquam, id potest, in genere, inculcando auferendum potius illud quod minus est, & hoc esse minus; quia Paulo non facit iniuriam, dicendo furem à maiori furto potius abstinere debere, aut hanc rem esse minoris pretij; neque enim fur tali iudicio proprie disponitur ad iniuriam inferendam; sed malitia sua infert noxiam conclusionem, Paulum re sua esse priuandum. Haec omnia Malderus ex Salonio.

RESOL. XXXV.

An sit licitum sine peccato scandali consulere minus malum ei, qui paratus non erat illud euenire? Ex

hoc in Ex part. 5. tractat. 7. Resolut. 18.

VG Aliquis vult efficere adulterium solum, nihil cogitans de fornicatione, an possum consulere fornicationem, si nolit abstinere ab adulterio, & sic in similibus? Negatiue respondet Caltrus Palaus *tom. 1. tra. 6. disputat. 6. punct. 6. num. 9.* & Hurtado de Mendoza *in 2. 2. disput. 173. sed. 10. §. 110.* quia iam illius peccati quod consulis, verè tu causa es, & verè peccatorem ad illud inducis, etiam si recto sine procedas. Ergo peccas. Item ille peccator non recto medio vitatur ad vitandum malum graue operando minus. Ergo neque tu rectè illi consulis, cum consulis operationem minoris mali, vt grauius euitet. Iis argumentis pressi DD. primæ sententiæ, dicant in persuasione minoris mali non malum persuaderi, sed electionem, seu antepositionem minoris ad maius, quæ antepositio ex suppositione determinationis voluntatis ad maius malum necessariò faciendâ est, si rectè procedatur. At quis non videat hoc esse illudere verbis; cum enim electio minoris mali quantumcumque à praua & determinata voluntate mali maioris procedat, mala sit, persuasio & consilium illius mala semper erit. Neque vnquam datur præceptum eligendi minus malum, sed potius datur præceptum abstinendi ab illo, & à grauiori.

2. Verùm ego contrariam sententiam non minus probabilem esse puto, quam tuetur Valquez *opus. de scandalo, quest. 43. artic. 1. dub. 1. num. 9.* quia in moralibus res sunt accipiendæ secundum communem existimationem, adhuc etiam licitum videtur suadere minus malum ei, qui antea non erat paratus illud committere, neque de illo cogitabat, vt si aliquis dissuadeat alteri adulterium, & cum nihil ab eo obtineri possit, non erit peccatum proponere ei fornicationem, tanquam minus malum ad explendam libidinem, quam alio modo dissuadere non potest. Hoc autem probatur ratione superius allata, quia licitum est suadere alicui, vt minus peccatum committat, non signando materiam; ex hoc autem consilio sequitur, vt qui habebat propositum adulterij, eligat fornicationem. Ergo licitum erat fornicationem proponere tanquàm minus malum. In hoc tamen paulatim procedendum est, vt primò dissuadeatur peccatù simpliciter, quod si obtineri non poterit, suadeatur deinde minus peccatum, & proponatur materia. Ita Valquez, quem postea sequitur Turrian. *in 2. 2. tom. 1. disput. 95. dub. 6. ver. mihi autem.* & nouissimè hanc sententiam docet etiam Basil. Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 18. §. 5. num. 16.* vbi sic ait. Qui suadet minus malum ei, qui paratus est committere maius malum, non simpliciter suadet malum, sed tantum intendit vitationem maioris mali, quod quidem non solum verum est, cum ille cui præbetur consilium, paratus erat vnus ex illis duobus malis facere, sed etiam non esset paratus illud minus committere, neque de illo cogitaret, vt si quis dissuadeat alteri adulterium, & nihil ab illo obtineri possit, non erit peccatum proponere ei fornicationem tanquam minus malum ad explendam libidinem, quam aliter dissuadere non potest. Atque id conuincunt quæ ex Cheslootomo & Augustino adduximus, & hac etiam ratione excusatur factum Lot. *Gen. 15.* & illius Leuite *Iud. 15.* qui suaserunt fornicationem nefarii hominibus, vt hac ratione euitarent peccatum contra naturam. Et quamuis Lot reprehensibilis videatur ex eo, quòd filiarum curam non habuerit illas prostituendo, excusatur tamen propter bonam fidem quam habuit, vt constat ex 2. *Petri, cap. 2.* qui eo tempore quo eductus est de Sodomis, scribit iustitiam fuisse apud Deum: Hinc etiam excusantur illi

decem viri, qui occurrerunt Ismaeli, & ostenderunt thesauros offerentes materiam furti, vt vitarent homicidium. Hæc Pontius.

3. Non desinam tamen hic adnotare Hurtadum de Mendoza *vbi supra, §. 119.* licet teneat primam sententiam; proponere tamen alium modum in his occasionebus, vt proximus auertatur à maiori malo sine peccato; dicit mihi licitum esse proponere Antonio materiã noui peccati, de qua ipse nihil cogitabat, dum modo non sequatur inde terrij ruina. At non possum illi quid persuadere, aut cõsultare etenim propositio illius obiecti est aut indifferens aut bona v. g. Antonius est certus in Venerem præpoteram, quem ego spero ab ea reuocandum, si illi veniat in mentem alicuius femina pulchritudo. Ego verò dicam, Talis femina est pulchra; aut dicam, Maior voluptas capietur ex congressu cum muliere, quam cum viro. Hæc duæ positiones sunt de se indifferentes, hæc autem propositio: Minus peccatum est congressus cum femina, quam cum viro, hæc, inquam propositio est bona. Quas ego profero ex animo impediendi maius malum, & ex simplici affectu, vt Antonius ex suppositione quòd sit peccaturus, eligat minus malum; at verò non possum consulere, nec persuadere illud obiectum, & quidem illæ representationes neque sunt consilium, neque persuasio, neque per se sunt causa, quòd Antonius peccet. Hic tamen & nunc ego existimo illum peccaturum; at id est per accidens respectu propositionis vt à me fit, quia ille ex sua prauitate mouetur, non ex vi meorum verborum. Nec ego teneor propter scandalum purè passiuum Antonij abstinere à representatione bona, aut honesta alicuius obiecti, quando mihi suppetit honesta ratio maioris boni ipsius Antonij. Consilium autem & persuasio non possunt excusari, quia sunt causa morales effectus, cum quo maiorem habent connexionem, quam simplex representatio obiecti; & quidem Deus multa nobis representat, quæ nobis non consilium, nec absolute, neque conditionate. Et hæc omnia docet Hurtado *loco cit.* Sed ego puto secundam sententiam satis probabilem esse, & tutam in praxi.

RESOL. XXXVI.

An sit licitum volenti subripere nummos pauperi consilium, vt diuiti succipiat, determinando etiam personam?

Et an teneatur ratio huius consilij restituere, si furtum alicui diuiti factum sit?

Et quid, si in dicto casu persona diues furanda non determinaretur, an in tali casu, qui dederit consilium non peccet, nec teneatur aliquid diuiti restituere, si furtum sequatur?

Et an licitum sit, quando quis proposuit committere maius furtum, consulere vt furetur minus ab eadem tamen persona; & in tali casu licitum sit cooperari cum illo, & adiuuare ad minus furtum, & secus in consilio abscissionis membri, ne committatur homicidium, quia in hoc non licet cooperari ad abscissionem, propter eundem finem? Ex p. 5. tract. 7. Ref. 19.

Negatiue respondet Castr. Palaus *tom. 1. tract. 6. disput. 6. punct. 6. num. 12.* vbi sic ait. In hoc casu dupliciter te potes habere, vel consulendo furtum diuiti, vel illud proponendo. Et quidem si solum proponas conuenientiam, quæ rellucet in anteponendo pauperem diuiti, vt si dicas, minus peccatum est; minorque iniuria inrogatur diuiti,

Ad fulciendam doctrinam huius præcedentis Ref. & ex Ref. 1. post præteritã signanter in §. 15.